

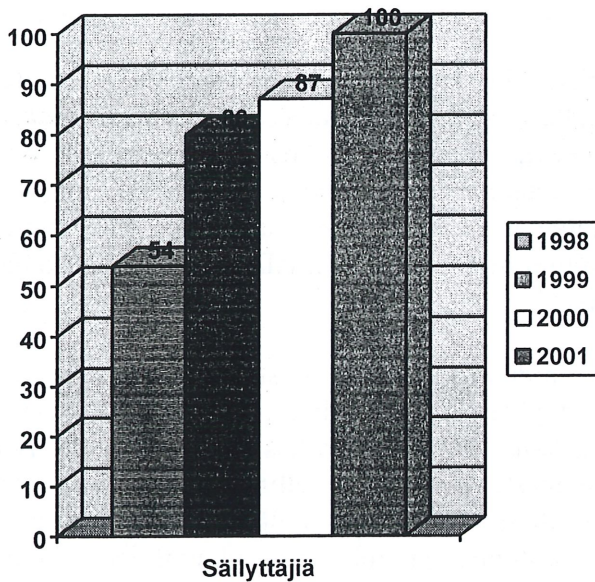
Arvoisa säilyttäjä

Tässä vuoden 2002 ensimmäisessä tiedotteessa on aluksi Tiina Tuovisen katsaus maatiaiskanarekisteriin, sen jälkeen Juha Kantasen kirjoitus aiheesta 'Kanan villit sukulaiset' ja lopuksi kutsu Maatiaiskanaseminaariin 2002 Töysän Hakojärvelle.

Tiina Tuovinen:

Katsaus maatiaiskanarekisteriin

Ensimmäinen vaihe maatiaiskan säilytysohjelmassa päättyi viime vuoden lopussa, kun vuonna 1998 säilytysohjelmassa aloittaneet tulivat pitäneeksi maatiaiskanojaan säilytyssovimuksessa edellytetyt neljä vuotta. Kiitos teille kaikille tässä pioneeritoiminnassa mukana olleille! **Toivomme, että kaikki säilytysohjelmassa vuodesta 1998 mukana olleet jatkaisivat automaattisesti ohjelmassa.** Jos kuitenkin haluatte jäädä pois ohjelmasta, pyydämme, että ilmoittaisitte siitä minulle. Olemme kiinnostuneita myös lopettamisenne syistä, ja teidät pidetään postituslistallamme, vaikka teillä ei enää olisikaan maatiaiskanoja. Poistamme teidät postituslistaltamme, jos lähettämämme materiaali palautetaan meille, koska rekisterissämme olevat osoitetiedot ovat vanhentuneet tai itse haluatte jäädä pois listalta.

Vaikka olemme joutuneet luopumaan joistakin säilyttäjistämme, olemme onneksi saaneet tilalle uusia. Maatiaiskan säilytysohjelmassa mukana olevien määrä on jatkanut kasvuaan, mikä näkyy viereisessä kuvassa Kun toimintaa aloitettiin vuonna 1998, mukaan ilmoittautui 54 säilyttäjä, ja viime vuonna mukana oli 100 säilyttäjä. Olemme saaneet näkyvyyttä myös tiedotusvälineissä; mm. valtakunnan päälehdessä viime syksynä horniolaisista kertoneen artikkelin myötä on tullut kyselyjä. Internetissä voi hakusanalla 'maatiaiskana' löytää monen muun kiinnostavan linkin lisäksi myös säilytysohjelman kuvauksen. Hanke on kansainvälisestikin ainutlaatuinen

Kaikilla ei kuitenkaan vielä ole maatiaiskanoja, eikä kanojen määrä ole kasvanut viime vuodesta. Syynä tähän on osittain se, että kymmenkunnan säilyttäjätilan ilmoituksen mukaan he pääsevät aloittamaan toiminnan vasta vuonna 2002, osittain kullekin tilalle sopivan ja järkevällä etäisyydellä olevan kana-aineuksen puute. Tilojen, joilla jo on maatiaiskanoja, määräkään ei näytä kasvaneen, mutta odottelen vielä muutamalta säilyttäjältä vuosiraporttia vuodelta 2001. Jos vuosiraporttilomake on päässyt katoamaan, rohkeasti vain soittelemaan! Jos olette päättänyt luopua kanoistanne, ilmoitus minulle säästäisi sekä meidän että teidän vaivojanne ja postituslistamme sekä säilyttäjärekisterimme palvelisivat paremmin kaikkia asiasta kiinnostuneita.

Alustavat tiedot kanojen ja kukkojen määristä kannoittain näyttäisivät siltä, että ruotsalainen kannan pito olisi kokonaan lopetettu. Alhon ja Savitaipaleen kantojen suosio näyttää vähän laskeneen, mutta horniolaisten kasvaneen. Kuitenkin parhaiten on onnistuttu lisäämään hämäläistä, horniolaista ja Alhon sekä piikkiöläistä kanakantaa. Tarkemmat luvut esitetään Maatiaiskanaseminaarissa, johon mennessä vuoden 2001 tilastot ovat valmistuneet.

Parhaita munantuottajia olivat vuosiraporttien 2001 perusteella hämäläistä ja tyrnäväläistä kantaa edustavat kanat, jotka pääsivät lähimmäs yhden munan päivätuotantotavoitetta kanaa kohden. Munat olivat useimmiten pieniä tai keskikokoisia. Kanojen ja kukkojen luonnetta pidettiin joko hyvänä tai tavallisena.

Säilyttäjätverkostoksi

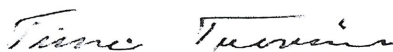
Koska MTT:n rooli maatiaiskanalan säilytysohjelmassa on maatiaiskanarekisterin ylläpito ja säilytysohjelman tieteellisen pohjan ja hallinnollisen puolen hoitaminen, eikä meillä ole mahdollisuutta toimia maatiaiskanalan välittäjänä, säilyttäjien yhteistoiminnan merkitys korostuu erityisesti kanojen välityksessä ja hoito- ja ruokintakysymyksissä. Pitäkää siis yhteyttä toisiin säilyttäjiin! Jos olette sitä mieltä, että maatiaiseläinten hoito on teidän kohdallanne osoittautunut mielekkääksi ja toimivaksi tuotantosuunnaksi tai harrastukseksi, kertokaa siitä eteenpäin. Epäonnistumiskokemuksetkin ovat tärkeä osa maatiaiseläinten säilyttämisestä kerättävää tietämystä, koska opimme paljon omista ja toisten tekemistä virheistä.

Maatiaiskanalan säilytysohjelma on hyvä esimerkki siitä, kuinka 'pieni on kaunista', so. miten pienelläkin rahalla (joskaan ei lainkaan vähäisellä työmäärällä) saadaan merkittäviä tuloksia aikaan, kun eri alojen asiantuntijat ja toimijat tekevät yhteistyötä. Myös kaikki säilyttäjät ovat omien kanakantojensa asiantuntijoita, ja heidän tietämyksensä merkitys korostuu silloin, kun saman kannan säilyttäjiä on vain yksi tai muutama. Yhdistyneessä Euroopassa niin monen hankkeen yhteydessä korostettu 'verkostoituminen' on suomalaisen maatiaiskanalan säilytysohjelmassa jo toteutunut säilyttäjätverkostoksi.

EU on maksanut alkuperäisrotujen kasvattajille näiden rotujen kasvatustukea. Tuen saaminen edellyttää, että maatalouden ympäristötuen edellytykset ja EU:n viljelijämääritelmä täyttyvät. Brysseliin on esitetty tänä keväänä, että maatiaiskanalan säilyttäjät ja kasvattajat saisivat myös tätä tukea. Koska kuitenkin on kyse tuotantosuunnasta, jonka taloudellinen arvo on verrattain pieni, täytyy maatiaiskanalan säilyttäjien ja kasvattajien motivaatio työhönsä löytyä muualta. Te, arvoisat säilyttäjät, turvaatte osaltanne lastenne ja tulevien sukupolvien elämän monimuotoisuutta ja rikkautta.

Maatiaiskanaseminaariin 2002 mennessä olen saanut valmiiksi myös täsmälliset tilastot.

Oikein hyvää kesää teille kaikille ja nähdään maatiaiskanaseminaarissa!

Tiina Tuovinen
MTT/Eläinjalostus
31600 JOKIOINEN
puh 03-41883624
sp. Tiina.Tuovinen@mtt.fi

Juha Kantanen:

Kanan villit sukulaiset Kaakkois-Aasiassa

Kesy kana (latinaksi *Gallus gallus* tai *Gallus domesticus*) on otettu kotieläimeksi Kaakkois-Aasiassa. Varhaisimmat 4100 - 4500 vuotta vanhat merkit kanasta ihmisen kotieläimenä on löydetty Indusjoen laaksosta Intiasta. On myös mahdollista, että kana olisi otettu kotieläimeksi jopa yli 5000 vuotta sitten. Kaakkois-Aasiassa elää edelleen neljä viidakkokanalajia. Punaista viidakkokanaa pidetään kesyn kanan villinä kantajina, mutta muillakin viidakkokanoilla ja ehkä niiden risteytyksilläkin on saattanut olla vaikutusta kesytetyn eläinlajin geenipooliin.

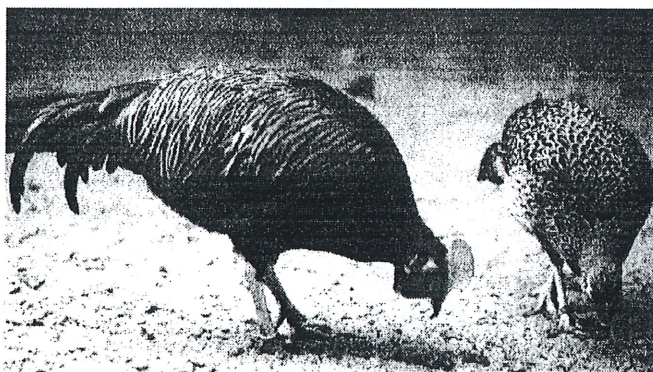
Syntykeskus Aasiassa

Viidakkokanasta tunnetaan neljä lajia (alalajia): punainen viidakkokana (*Gallus gallus*), Cingalesen viidakkokana (*G. lafayeltei*), harmaa viidakkokana (*G. sonnerati*) ja vihreä viidakkokana (*G. varius*). Kesyn kanan villinä kantajina pidetään punaista viidakkokanaa.

Kuva 1. Punainen viidakkokana. Kuva Pam Marshall

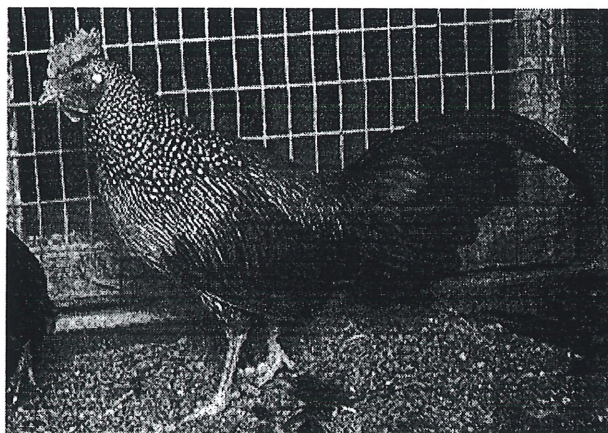
Cingalesen viidakkokanan höyhenpeitteen väritys on pitkälti punaisen viidakkokanan kaltainen, mutta lajien kiekuminen ja muu ääntely poikkeavat toisistaan. Lajin kukoille on tyypillistä punainen rinta.

Kuva 3. Vihreä viidakkokana. Kuva Dan Cowell

Punaisesta viidakkokanasta on viisi maantieteellistä populaatiota eri puolilla Kaakkois-Aasiaa. Näistä punaisen viidakkokanan erillisistä populaatioista intialainen viidakkokana on helpoimmin kesyntyvä.

Kuva 2. Harmaa viidakkokana. Kuva Dan Cowell

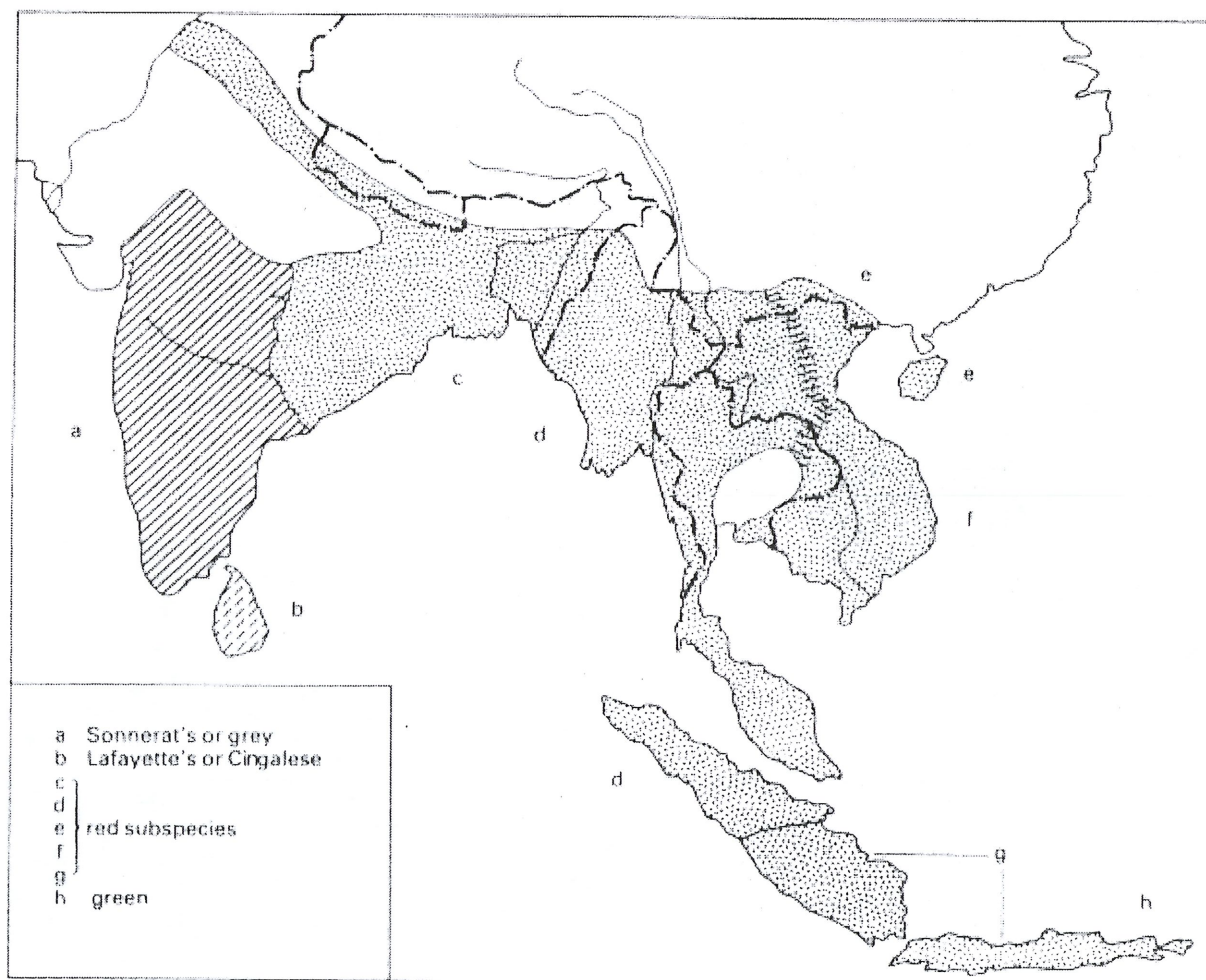
Harmaata viidakkokanaa (kuva 2) tavataan Keski-, Länsi- ja Etelä-Intiassa.

Vihreä viidakkokana (kuva 3) eroaa muista viidakkokanalajeista selkeimmin. Lajin kukoilla on siivissä keltaista ja punaista väritystä. Lajia esiintyy Jaavan saarella Indonesiassa.

Kartassa 1 on esitetty neljän eri viidakkokanojen esiintymisalueet Kaakkois-Aasiassa.

Eri viidakkokanalajit voivat risteytyä keskenään. Villit viidakkokanat voivat risteytyä myös kesyn kanan kanssa. Kesyn kanan sekä Cingalesen, harmaan ja vihreän viidakkokanan välillä ilmenevät käyttäytymiserot vähentävät risteytymisen mahdollisuutta. Kesyn kanan ja punaisen viidakkokanan väliset risteytykset ovat elinvoimaisia ja pystyvät jatkamaan sukua. Sitä vastoin kesyn kanan ja muiden viidakkokanojen risteytyseläinten hedelmällisyydessä todetaan eroja sukupuolten välillä: risteytyskukkojen hedelmällisyysominaisuudet ovat parempia kuin naaraiden. Näin ollen on todennäköisintä, että nimenomaan punainen viidakkokana olisi kesyn kanan villi kantalaji.

Kartta 1. Harmaan, punaisen, cingalesen ja vihreän viidakkokanan esiintymisalueet. Kirjasta Mason, I.L. (toim.), 1984: *Evolution of Domesticated Animals*.

- a = harmaa viidakkokana
- b = cingalesen viidakkokana
- c – f = punaisen viidakkokanan osapopulaatiot
- h = vihreä viidakkokana.

Juha Kantanen
MTT/Eläinjalostus
31600 JOKIOINEN
puh 03-41883626
sp. Juha.Kantanen@mtt.fi

MAATIAISKANASEMINAARI 2002

Töysän Hakojärvellä
27-28.7.2002

Järjestää: MTT / EJA suojeleohjelma, Maatiainen ry sekä LuoMusa-näyttely

Ohjelma:

lauantai 27.7.	klo 12.00	tulokahvi ja näyttelyn järjestäjän puheenvuoro, Pikkanen
	12.30	seminaarin avaus ja Tilastot 2001, Juha Kantanen (MTT)
	13.15	säilyttäjän puheenvuoro, Marketta Rinne
	14.00	tauko, ruokailu ja seurustelua
	15.00	Maatiainen Ry:n puheenvuoro
	15.30	Poikashoito, Esa Alkula
	17.00	tunti aikaa tutustua näyttelyyn
	18.00	majoittuminen, iltaohjelmaa
sunnuntai 28.7.	10.00	Kanalan vuosikierto, Tarja Niemelä
	11.00	Lintutilan terveydenhoito-ohjelma
	12.00	Tutustuminen LuoMusa-näyttelyyn

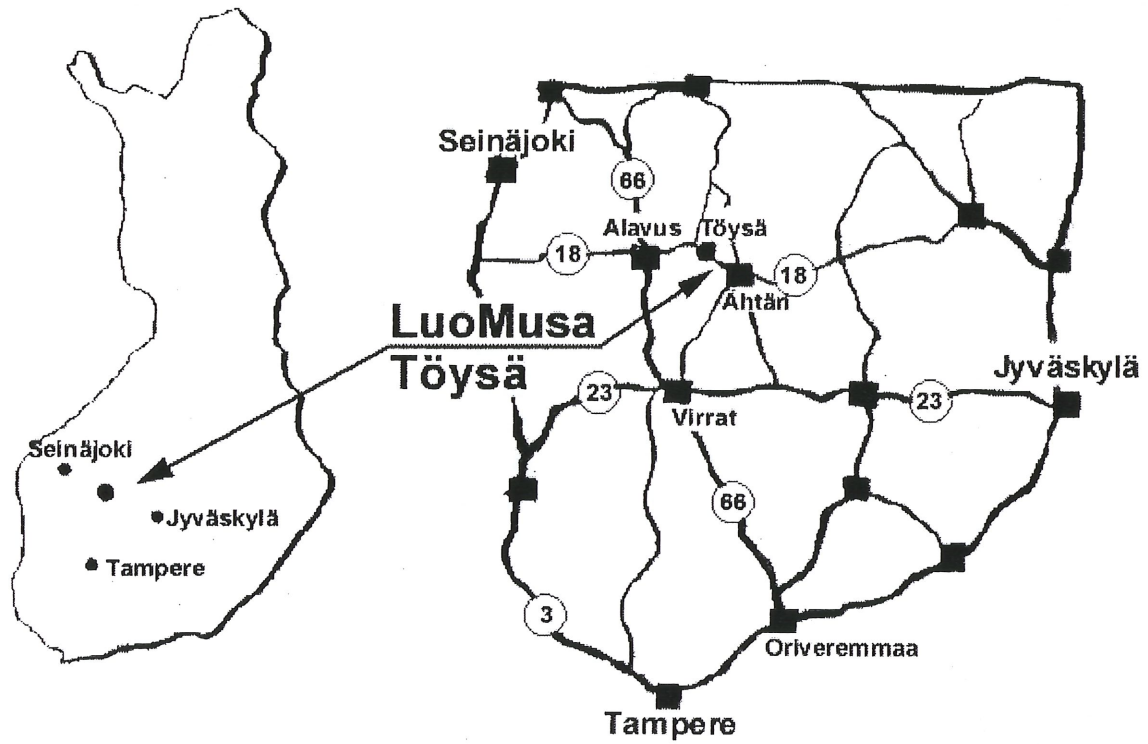
Seminaarimaksu 7 euroa sisältää näyttelyn pääsylipun molemmille päiville sekä yöpymisen heinähotellissa (oma makuupussi ja -alusta mukaan).

Aterialiput 7 e / ateria ja 3,5 e / kahvi.

Ilmoittautuminen Outi Kasari, MTT / EJA, 31600 Jokioinen, faksi 03-4188 3618, sähköposti outi.kasari@mtt.fi (tai puh. 03-4188 3605), viikolla 29. Merja.Kantola@mtt.fi (tai puh 03-41883600)

Oheisesta kartasta löytyy matkareitti Töysään. Opastus seminaaripaikalle näyttelyalueella, lisätietoja tarvittaessa Infosta.

LuoMusa-tietoutta löytyy myös näyttelyn nettisivuilta www.luomusa.fi.

1. Info
2. Ruokala
3. Päälava
4. Tanssisali
5. Ohjelmateltiltä
6. Konekenttä
7. Tori
8. Metsä
9. Kylätoiminta
10. Eläimet
11. Mukula
12. Lipunmyynti Portti
13. Pankki
14. Holvikellari
15. Marjatarha
16. Työnäytöksiä
17. Riihi

